

Hvad er et metaforisk udtryk?

Forfattere: Kristine Böhm Nielsen

Redaktør: Thomas Brahe

Info: Thomas Brahe er medforfatter på denne aktivitet.

Faglige temaer: Metafor, Symbolik

Kompetenceområder: Fortolkning, Læsning

Introduktion:

I denne aktivitet lærer eleverne, at sproget kan have flere betydninger. Eleverne introduceres til begrebet 'metafor'. En metafor er et sprogligt udtryk, som ikke skal forstås bogstaveligt, men i overført betydning, dvs. at noget skal læses mellem linjerne – at noget ikke siges direkte, men kræver tolkning, såfremt man som læser eller tilhører vil have noget meningsfuldt ud af det. Læs mere under uddybende. Aktiviteten er delt i to halvdele: én halvdel, hvor eleverne (kort fortalt) skal tegne metaforer, og én halvdel hvor de skal smage og selv finde på metaforer.

Aktivitet med dialogoplæg og billeder

1 Bed eleverne om gå sammen to og to (evt. i de samme makkerpar som forrige øvelse). Hvert makkerpar får tildelt ét af følgende metaforiske udtryk af læreren:

- Hun trådte i spinaten
- Hun spilder tiden
- Han sov som en sten
- Han løb tør for idéer
- Barnet er hundesulten
- Der gik et lys op for ham
- Klap lige hesten
- Han har rotter på loftet
- Julen nærmer sig

2 Makkerparrene skal udtrykke deres tildelte metaforiske udtryk i en tegning, som både indeholder den bogstavelige og overførte betydning. Brug [kopiark 2](#).

Ok, nu har I fået et metaforisk udtryk hver. I skal nu tegne to tegninger. Den ene tegning skal forestille den konkrete bogstavelige betydning af udtrykket. Den anden tegning skal vise udtrykkets overførte, billedlige betydning. Er der nogen, som er i tvivl om de to betydninger af deres udtryk? Hvis I er i tvivl, så prøv at diskutere det med hinanden først, og så kommer jeg rundt og hører, hvad I når frem til.

3 Makkerparrene fremlægger deres tegninger og forklarer de to betydninger af udtrykket.

Nå, hvad synes I om denne her øvelse? Var der noget, som var svært? Lad mig høre, hvad I er nået frem til. Hvad betyder udtrykkene, og hvordan ser jeres tegninger ud?

4 I anden del af aktiviteten her skal eleverne nu smage på nogle smagsprøver (det kan være alt fra en lille vingummi til noget mere sofistikeret – pointen er blot, at eleverne skal have en konkret æstetisk oplevelse, og at det skal være noget, som eleverne med overvejende sandsynlighed godt kan lide) og selv finde på metaforer.

Ok, I har nu fået et indtryk af, hvad en metafor er for noget. Det er altså noget med, at der med ord så at sige tegnes et konkret billede, men at dette billede kan ikke forstås fuldt ud uden en fortolkning – f.eks. "Hun har rotter på loftet". Man kan jo godt have rotter på loftet, altså sådan nogle små, grå, firbenede dyr, som kommer med puslelyde med deres små poter og ikke efterlader den bedste hygiejne... men det er ikke det, der menes med metaforen. Vi skal tolke på metaforen, før vi forstår den. -> Nu kunne jeg godt tænke mig at udfordre jer en lille smule. Nu kommer jeg rundt og deler en lille smagsprøve ud til jer alle sammen. I må ikke

smage på den, før jeg siger til.

- 5 Tal om, hvad der skal ske, før eleverne smager på smagsprøven.

Om lidt, når I smager på sagerne, skal I prøve at forestille jer, at I er enormt glade. I er faktisk ellevilde. I skal forfatte en glad metafor. Og det skal I gøre, mens I har smagen af den her [vingummi] (eller hvad det nu er) i munden. Den smager godt. Men inden I smager, kunne jeg godt tænke mig at høre jer, om I allerede kender nogle metaforer, som på en eller anden måde handler om noget med smag? -> Ja, det er rigtigt, Morten, vi kan f.eks. sige, at "Smagen er totalt skod" – men med det mener vi selvfølgelig ikke, at maden består af et cigaretskod – vi skal altså tolke for at finde meningen med udtrykket – det er en metafor. Samtidig kan vi sige, at den pågældende metafor vel er lidt negativt ladet. Fint nok! -> Ja, Sofie, "Maden smager himmelsk" er også en metafor. Og den er langt mere positiv og glad, hvilket også er fint. -> Ja, "Kærlighed smager af gåsehud" er også en spændende metafor, faktisk en sammensat metafor, som også trækker på metaforen "at få gåsehud". -> Og ja, "Min mund løber i vand" er naturligvis også en metafor

- 6 Lad eleverne smage på smagsprøven, du har delt ud til dem. Snak med dem om, hvordan smagen kan bruges til at kreere en metafor. Og hvilke betydninger ligger i de metaforer, som eleverne finder på? Hjælp dem evt. på vej med nogle af de eksempler, som fremgår i dialogforslaget nedenfor.

I skal nu smage på smagsprøven. Hvad får den jer til at føle? Velbehag? For nogen måske afsky? Det tror jeg nu ikke... -> Prøv at forestille jer, hvad den smager af, hvis I ikke skal forklare smagen med, at den "smager af vingummi". Prøv at forestille jer, at det er det bedste, I nogensinde har smagt. Smager den af himlen? Prøv at beskrive, hvad smagen gør ved jer eller jeres mund eller jeres maver eller jeres kroppe eller jeres humør eller jeres... Eller noget helt andet! Nogle bud? Ja, "Smagen får min mave til spinne rundt som en fidgetspinner"... ja, ok, interessant! -> Ja, "Vingummien fører mig tilbage til barndommens legende gade" -> Ja, "Smagen river min tunge rundt som en stolt cirkushest i manegen"... ok, spændende. Hvad betyder det mon?...

- 7 Afslut med i fællesskab at forfatte en definition af, hvad en metafor er, og hvad den kan gøre ved vores sprog og kommunikation. F.eks. kan definitionen komme til at lyde: "En metafor er en beskrivelse af noget, der sker – et billede – men hvor det, der sker, kun kan få betydning gennem fortolkning. Metaforen skærper vores læsning eller lytning og kan få os til at grine eller undre os." Der findes et hav af definitioner, og eleverne kan jo også sidde sammen i grupper, som så hver især finder på definitioner (eller finder dem via netsøgninger eller lignende), som kan præsenteres og drøftes i klassen.

Forberedelser

- Udprint [kopiark 2](#) – én til hvert makkerpar.
- Smagsprøver - noget, som alle eleverne kan smage på. Det kan være alt fra en lille vingummi til noget mere sofistikeret – pointen er blot, at eleverne skal have en konkret æstetisk oplevelse, og at det skal være noget, som eleverne med overvejende sandsynlighed godt kan lide

Læringsmål

I denne aktivitet lærer eleverne, at sproget kan have flere betydninger. Eleverne introduceres til begrebet 'metafor'. En metafor er et sprogligt udtryk, som ikke skal forstås bogstaveligt, men i overført betydning, dvs. at noget skal læses mellem linjerne – at noget ikke siges direkte, men kræver tolkning, såfremt man som læser eller tilhører vil have noget meningsfuldt ud af det. Læs mere under uddybende. Aktiviteten er delt i to halvdele: én halvdel, hvor eleverne (kort fortalt) skal tegne metaforer, og én halvdel hvor de skal smage og selv finde på metaforer.

Fra Fælles Mål for faget dansk sigtes mod følgende sæt af færdigheds- og vidensmål (7. -9. klasse) fra hhv. kompetenceområdet Fortolkning:

Undersøgelse (Fase 2):

- Eleven kan undersøge teksters flertydighed
- Eleven har viden om fortællerpålidelighed, positioner og betydningslag i teksten

Uddybende

Metaforer

I øvelsen skal eleverne arbejde med den dobbelte betydning af forskellige metaforiske udtryk. Metaforer er et sprogligt udtryk, der henter sin betydning fra noget andet. En metafor skal forstås i overført betydning. Hvis man forsøger at forstå udtrykket bogstaveligt, er det som regel noget værre vrøvl. En grund til, at vi bruger metaforiske udtryk, kan være, at vi mangler ord, som kan beskrive den særlige betydning, vi gerne vil have frem - og derfor må vi udtrykke os billedligt, da der i symbolikken kan ligge denne særlige betydning.

Man bruger ofte metaforiske billeder i ordsprog. Ordsprog er faste sproglige vendinger, der bruges til at forklare eller konstatere noget om livet.

Eksempler kan være:

- Han havde rotter på loftet
- Hun var en sjælden rose
- Han trådte i spinaten

Kopiark

Kopiark:

[Kopiark 2 - Forløb Kannibaler og billedsprog i litteraturen - Aktivitet Hvad er et metaforisk udtryk?.pdf](#)

Kopiark 2 – Tegn den bogstavelige og overførte betydning af et metaforisk udtryk

Skriv dit metaforiske udtryk ned her

Lav en tegning af den **bogstavelige** betydning her

Lav en tegning af den **overførte** betydning her